

Фінансове планування діяльності сучасного підприємства

Панасюк М.А.

студентка

Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

Бойко О.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Статтю присвячено актуальним питанням фінансового планування діяльності підприємства в аспекті теоретичного обґрунтування. Проаналізовано та систематизовано складові частини фінансового планування на сучасному підприємстві. Досліджено характерні риси та принципи фінансового планування. Окреслено значення та доцільність фінансового планування як одного з альтернативних фінансових інструментів.

Ключові слова: фінансове планування, діяльність підприємства, досягнення мети підприємства, фінансові інструменти, ефективність діяльності.

Панасюк М.А., Бойко Е.А. ФИНАНСОВОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВРЕМЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Статья посвящена актуальным вопросам финансового планирования деятельности предприятия в аспекте теоретического обоснования. Проанализированы и систематизированы составляющие финансового планирования на предприятии. Исследованы характерные черты и принципы финансового планирования. Определены значение и целесообразность финансового планирования как одного из альтернативных финансовых инструментов.

Ключевые слова: финансовое планирование, деятельность предприятия, достижение цели предприятия, финансовые инструменты, эффективность деятельности.

Panasiuk M.A., Boiko O.O. FINANCIAL PLANNING OF MODERN ENTERPRISE'S ACTIVITY

The article is devoted to actual issues of financial planning of modern enterprise's activity in the aspect of theoretical justification. The components of financial planning of the enterprise's activity have been analyzed and systematized. We have discovered the main characteristics and principles of financial planning. The value and appropriateness of financial planning as one of the alternative financial instruments have been determined.

Keywords: financial planning, activities of the enterprise, to achieve the enterprise's objectives, financial instruments, the effectiveness of activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах функціонування підприємств, що характеризуються невизначеністю і високою динамічністю зовнішнього середовища, виникає об'єктивна необхідність застосування ефективного фінансового планування діяльності. Без його використання в діяльності підприємства важко забезпечити стійкий фінансовий стан у майбутньому, сформулювати достатній обсяг фінансових ресурсів на розвиток при мінімальних витратах, а отже, досягти конкурентоспроможності на ринку.

Фінансове планування включає всі операційні процеси, пронизує і зв'язує в єдиний ланцюг маркетинг, кадрове та виробниче планування. За допомогою фінансового планування конкретизуються намічені прогнози, визна-

чаються взаємопов'язані завдання і послідовність їх реалізації в досягненні обраної мети. Важливість і актуальність усіх зазначених питань зумовили значний інтерес і увагу вчених до вивчення фінансового планування діяльності підприємства. При цьому необхідно відзначити різнобічність висвітлення питань фінансового планування в науковій літературі і, як наслідок, відсутність єдиної термінологічної бази його пізнання [1, с. 120].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показав, що зарубіжні автори Брейлі Р., Брігхем Ю., Ван Хорн Дж.Д., Росс С., Сицилиано Дж., Ченг Ф.Лі, Етрілл П. та ін. приділяють більшу увагу питанням фінансового планування на підприємстві.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатнім є узагальнення і систематизація існуючих досліджень термінологічного базису фінансового планування, що могло б слугувати для отримання більш цілісного уявлення про сам процес, його сутність, призначення і, як наслідок, підвищення результативності його використання на підприємстві, що б призвело до підвищення ефективності його діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення і систематизація наукової літератури, яка розкриває сутність, мету, об'єкт, предмет, завдання, принципи та функції фінансового планування та формування цілісного уявлення про фінансове планування як економічної категорії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутнісні складові частини фінансового планування (ФП) розкриваються через систему, що включає поняття, об'єкт, предмет, мету, принципи, завдання та функції, взаємозв'язок яких представлено на рис. 1 [2, с. 73].

Розглянемо поетапно кожну з перерахованих складових.

Управлінський підхід, у рамках якого фінансове планування розглядається як складова частина функції планування в управлінні, на нашу думку, не розкриває всі завдання і його функції на підприємстві. Пов'язано це насамперед із тим, що сучасні умови викликають необхідність забезпечення адаптивності процесу фінансового планування до зміни навколишнього середовища, а саме: проведення моніторингу умов функціонування і результатів діяльності підприємства, коригування планів, контроль виконання і т.д. Тому сьогодні фінансове планування має розглядатися як одна з найважливіших складових частин фінансового менеджменту на підприємстві в рамках загальноекономічної підходу.

Сучасною проблемою науковців у даному питанні є позиція авторів, які під фінансовим плануванням розуміють тільки складання

фінансового плану (планів) або прогнозування фінансових результатів діяльності, так як ці процеси, безумовно, будучи найважливішими складовими частинами, не відображають весь його зміст і значення в забезпеченні ефективності фінансового менеджменту [3, с. 112].

У результаті проведеного наукового аналізу було знайдено найбільш точне тлумачення фінансового планування. Дане визначення досить повно розкриває роль і завдання даного виду планування в діяльності підприємства, однак не містить такої важливої його складової, як цільові установки проведення.

Залежно від стадії життєвого циклу підприємства, кон'юнктури ринку, на якому воно функціонує, й інших чинників внутрішнього і зовнішнього середовища, цілі підприємств варіюються від необхідності уникнення банкрутства до розвитку і освоєння нових ринків. Тому і процес фінансового планування може мати різні цільові установки залежно від завдань, визначених менеджментом підприємства на перспективу [4, с. 3].

Таким чином, з авторської позиції дане визначення необхідно уточнити: фінансове планування – процес систематичної підготовки управлінських рішень, які прямо або опосередковано впливають на обсяги фінансових ресурсів, узгодження джерел їх формування та напрямів використання відповідно до виробничих і маркетингових планів, а також величини показників підприємства в плановому періоді, що забезпечують рішення завдань найбільш раціональним шляхом для досягнення його цілей у перспективному періоді.

Аналіз літератури свідчить, що питання фінансового планування розглядаються вченими в комплексі, при цьому конкретні формулювання предмета і об'єкта фінансового планування практично відсутні в науковій літературі. З точки зору об'єкта фінансового планування доцільно відокремити: рух фінансових ресурсів, фінансові відносини, які виникають при формуванні, розподілі та викорис-

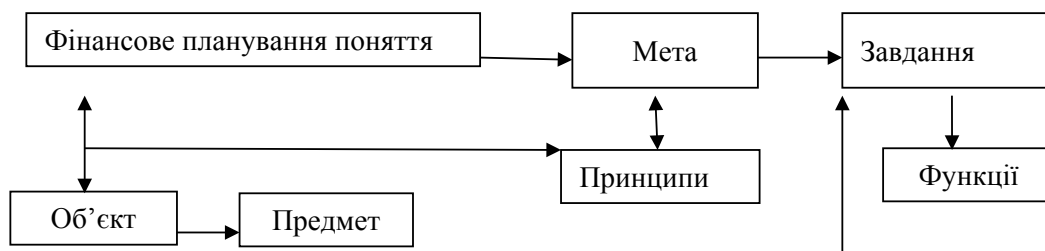

Рис. 1. Взаємозв'язок сутнісних складових елементів фінансового планування як економічної категорії

танні фінансових ресурсів, фінансові ресурси та насамперед прибуток. Оскільки об'єктом може виступати процес або явище, на яке спрямована діяльність, то об'єктом фінансового планування є процес формування і розподілу фінансових ресурсів [5, с. 14].

Предмет фінансового планування знаходиться в межах об'єкта і відображає аспект проблеми, досліджуючи який виділяємо його головні, найбільш суттєві ознаки, на яких створюється основа цілісного пізнання об'єкта. Таким чином, предметом фінансового планування є сукупність інструментів фінансового механізму, які забезпечують оцінку фінансово-економічних управлінських рішень у межах фінансової політики підприємства.

Мета фінансового планування формується на підставі обраних критеріїв реалізації фінансових рішень, які, як правило, спрямовані на максимізацію продажів, прибутку, власності власників підприємства. Аналіз наукової літератури свідчить, що мета ФП може бути сформульована як:

- забезпечення оптимальних можливостей господарської діяльності підприємства;
- визначення можливих обсягів надходжень і витрачання грошових коштів у плановому періоді;
- обґрунтування можливостей фінансування передбачуваних економічних, технічних і соціальних проектів та оцінка їх ефективності з урахуванням кінцевих фінансових результатів;
- підвищення ефективного використання короткострокових і довгострокових фінансових ресурсів.

Узагальнивши наведені формулювання, сформулюємо мету фінансового планування діяльності підприємства як формування оптимальних фінансових можливостей досягнення мети підприємства на певному етапі його діяльності [6, с. 145].

Фінансове планування здійснюється відповідно до визначених принципів, які впливають із загальних принципів планування і фінансування діяльності, але мають свої особливості, зумовлені синтезом цих двох процесів. Специфічними принципами фінансового планування є:

- принцип відповідності – полягає в тому, що придбання поточних активів слід планувати переважно за рахунок короткострокових джерел, а модернізацію і технічне розвиток – за рахунок довгострокових джерел;
- принцип надлишку грошових коштів, що припускає в процесі планування «не обну-

ляти» грошовий рахунок, а мати певний запас для забезпечення надійної платіжної дисципліни;

- принцип альтернативності, який передбачає проведення різноманітних планових розрахунків і вибір найкращої альтернативи розвитку підприємства;

- принцип адекватності, який полягає у виборі найбільш відповідних і адекватних моделей і методів фінансового планування, що враховують закономірності розвитку окремих економічних явищ і процесів;

- принцип співвідношення термінів отримання та використання коштів – капітальні вкладення з тривалими термінами окупності доцільно фінансувати за рахунок довгострокових позикових коштів;

- принцип платоспроможності, або постійної потреби в робочому капіталі, що зводиться до того, що в майбутньому балансі підприємства сума оборотних коштів підприємства повинна перевищувати суму його короткострокових заборгованостей, тобто не можна планувати «слабколіквідний» баланс підприємства;

- принцип рентабельності капіталовкладень – передбачає вибір дешевих способів фінансування, залучення позикового капіталу лише в тому випадку, якщо він підвищує рентабельність власного і забезпечує ефект фінансового важеля;

- принцип збалансованості ризиків – особливо ризикові довгострокові інвестиції доцільно фінансувати за рахунок власних коштів;

- принцип пристосування до потреб ринку – необхідно враховувати кон'юнктуру ринку і місце підприємства на ньому [7, с. 74].

Завдання фінансового планування впливають із мети, яку ставить перед собою підприємство, яке впроваджує фінансове планування, та конкретизуються залежно від виду планування.

Реалізація таких завдань вимагає застосування, головним чином, управлінського інструментарію дивідендної, фінансової та інвестиційної політики, а фінансове планування виконує функції координації та додаткового забезпечення при вирішенні подібних завдань, тому на основі узагальнення у статті сформовано перелік завдань фінансового планування, комплексна реалізація яких забезпечить можливість досягнення його мети:

- встановлення узгодженості поставлених цілей і фінансових можливостей їх здійснення;

– забезпечення нормального відтворювального процесу необхідними джерелами фінансування, їх формування та використання;

– забезпечення виконання зобов'язань підприємства перед бюджетом, позабюджетними фондами, банками та іншими кредиторами;

– виявлення резервів і мобілізація ресурсів із метою ефективного використання;

– оптимізація податкового навантаження;

– визначення обсягу і структури капіталу в плановому періоді;

– контроль фінансового стану і забезпечення платоспроможності підприємства.

З одного боку, фінансове планування є функцією управління, яке є основою для прийняття фінансово-економічних управлінських рішень. З іншого боку, воно виконує низку функцій, що відбивають призначення і види діяльності підприємства, здійснювані в процесі фінансового планування. Під функціями планування розуміються відокремлені види праці, породжувані поділом праці всередині процесу планування, тобто будь-яка робота, будь-яка дія, що здійснюється в процесі формування плану і спрямована на зміну стану підприємства [8, с. 103].

У ході фінансового планування будь-яке підприємство всебічно оцінює стан своїх фінансів, виявляє можливості збільшення фінансових ресурсів, напроми їх найбільш ефективного використання. Управлінські рішення в процесі планування приймаються на основі аналізу фінансової інформації, яка у зв'язку з цим повинна бути достатньо повною і достовірною. З вищеперерахованого можна виділити основні функції фінансового планування:

– зменшення складності – подолання реально існуючої складності запланованих об'єктів і процесів;

– мотивація – ініціювання ефективного використання матеріального та інтелектуального потенціалу підприємства;

– прогнозування – якість прогнозу визначає й якість плану;

– безпека – облік чинника ризику для його уникнення або зменшення;

– оптимізація – забезпечення вибору допустимих і найкращих альтернатив використання фінансових ресурсів;

– координація та інтеграція – інтеграція і взаємодія різних сфер діяльності підприємства як у процесі планування, так і в процесі реалізації затвердженого плану;

Рис. 2. Узагальнення сутнісних складових елементів фінансового планування діяльності підприємства

– упорядкування – формування єдиного порядку дії всіх працівників підприємства;

– контролю – результативне планування в сучасних умовах невіддільне від системи контролю діяльності, етапів виконання плану, зміни зовнішніх умов функціонування підприємства, що потребують коректування рішення завдань, покладених на фінансове планування;

– документування – забезпечення документованого ходу виробничої, маркетингової та фінансової діяльності підприємства;

– навчання – планування надає ефект навчання за допомогою вироблення зразків раціональних дій і дає змогу вчитися на помилках [3, с. 235].

Висновки з цього дослідження. Підводячи підсумки дослідження питання фінансового планування діяльності підприємства, на рис. 2 схематично представлені основні дефініції поняття, цілі, об'єкта, предмета, завдань, принципів і функцій фінансового планування як економічної категорії.

У результаті узагальнення та систематизації наукової літератури розкрито сутнісні складові частини фінансового планування, сформовано авторське осмислення основних теоретичних понять про сутність, об'єкт, предмет, принципи, цілі, завдання та функції фінансового планування як економічної категорії.

Формування цілісного розуміння про сутнісні складові частини фінансового плану-

вання дає можливість більш глибоко і чітко визначити значення фінансового планування як самостійної функціональної області фінансового менеджменту, значною мірою забезпечує його ефективність у сучасних економічних умовах. Проведені дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення теорії фінансового планування, вирішення проблем, пов'язаних із неоднозначністю розуміння кола вирішуваних завдань і виконуваних функцій, що виникають при реалізації фінансового планування на підприємстві.

Підсумовуючи наше дослідження, можна стверджувати, що на сьогодні фінансове планування є одним з альтернативних фінансових інструментів, яке використовується підприємствами для налагодження фінансової діяльності та підвищення власної рентабельності та платоспроможності як одних із найбільш важливих показників міцного фінансового стану суб'єкта господарювання. Приділяючи більше уваги фінансовому плануванню, можна досягти зміцнення фінансової стабільності підприємства за умови виконання прогнозованих бюджетом обсягів операційної та інвестиційної діяльності на засадах фінансової стійкості, створення передумов для отримання чистого прибутку, достатнього для самокупності та самофінансування підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гриньова В.М. Фінанси підприємств : [навч. посіб.] / В.М. Гриньова. – К. : Знання-Прес, 2013.
2. Литвин Ю.О. Фінансове планування на підприємствах в сучасних умовах / Ю.О. Литвин, В.І. Матвійчук // Актуальні проблеми розвитку фінансово-кредитної системи України. – Донецьк : ДонНТУ, 2012. – С. 67–85.
3. Зінь Е.А. Планування діяльності підприємства : [навч. посіб.] / Е.А. Зінь, М.О. Турченко. – К. : Професіонал, 2011.
4. Гончар В. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах / В. Гончар // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 1–5.
5. Теличко Р.К. Фінансове планування на малих та середніх підприємствах / Р.К. Теличко // Фінанси України. – 2013. – № 8. – С. 14–16.
6. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посіб.] / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2012.
7. Равенков А. Фінансове планування на підприємстві / А. Равенков // Проблеми теорії та практики управління. – 2010. – № 4. – С. 72–78.
8. Білик М.Д. Бюджетування у системі фінансового планування / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2011. – № 3. – С. 97–109.